Xalq so‘zi

O‘zbekiston — kelajagi buyuk davlat

2024-YIL — YOSHLAR VA BIZNESNI QO`LLAB-QUVVATLASH YILI

1991-yil 1-yanvardan chiqa boshlagan ● WWW.XS.UZ ● E-mail: Info@xs.uz ● 2024-yil 30 mart, № 65 (8688) Shanba

Saytimizga o‘tish uchun QR-kodini telefoningiz orqali skaner qiling.

“YASHIL MAKON” LOYIHASI VA OBODONCHILIK BO‘YICHA VAZIFALAR BELGILANDI

Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida 29-mart kuni “Yashil makon” umummilliy loyihasi doirasidagi ishlar hamda chiqindilarni boshqarishni takomillashtirish masalalari bo‘yicha videoselektor yig‘ilishi o‘tkazildi.

Bu yil bahorda “Yashil makon” umummilliy loyihasi doirasida 125 million tup ko‘chat ekilishi mo‘ljallangan. Hududlarda bog‘lar yaratish, yo‘l bo‘ylarida 10 qatordan daraxtlar ekish bo‘yicha ishlar boshlangan. Bu Qoraqalpog‘iston Respublikasi, Qashqadaryo va Namangan viloyatlarida yaxshi yo‘lga qo‘yilgan.

Lekin aksariyat viloyat va tumanlarda daraxt ekadigan joylar haligacha belgilanmagan, sug‘orish va ko‘chatga pul ajratilmagan.

Shu bois Vazirlar Mahkamasida bu masala tanqidiy ko‘rib chiqilib, viloyat hokimlarining sohaga mas’ul o‘rinbosarlari, tuman hokimlari va ularning o‘rinbosarlari, tizim tashkilotlari rahbarlaridan 28 nafariga intizomiy jazo qo‘llangani qayd etildi.

Bu boradagi ishlar ko‘lami vazirliklar kesimida ham turlicha. Masalan, Mudofaa vazirligi 100 gektar, Raqamli texnologiyalar vazirligi, Tog‘-kon sanoati va geologiya vazirligi 65 gektardan bog‘ yaratgan. Lekin Energetika va Transport vazirliklariga ajratilgan yerlarda ko‘chat to‘liq ekilmagan. Avtomobil va temir yo‘l bo‘ylari, daryo va kanal yoqalari, sanoat korxonalari va yonilg‘i quyish shoxobchalari atrofida ham qancha joylar bo‘sh yotibdi.

Umuman, daraxt ekishni ommalashtirish bo‘yicha tashabbus va targ‘ibot yetishmayotgani ko‘rsatib o‘tildi. Bu borada davlat tashkilotlari bilan birga mahalliy Kengashlar, Ekopartiya va boshqa uyushmalar, mahallalar — hamma birdam bo‘lib harakat qilsa, juda ko‘p bog‘lar yaratilishi ta’kidlandi.

Yig‘ilishda “Yashil makon” umummilliy loyihasi doirasidagi galdagi vazifalar, yangi tashabbuslar muhokama qilindi.

Yurtimizda daraxt ekib, yashillik yaratishni xohlovchilar ko‘p. Lekin ko‘p qavatli uyda yashaydigan odamlarda yer yo‘q. Bu borada Janubiy Koreya tajribasi asosida Toshkent viloyatida yaxshi tashabbus boshlangan. Unga ko‘ra, tumanlar hududidan yer ajratilib, 30 yil muddatga obodonlashtirish boshqarmalariga beriladi. Mahalliy byudjet hisobidan tomchilatib sug‘orish tizimi joriy qilinib, yer tayyor holga keltirilib, daraxt ekish istagi bor aholiga taklif etiladi. Har bir ko‘chat uni ekkan odam nomiga tamg‘alanadi. Daraxtlarni parvarishlash uchun obodonlashtirish boshqarmasi xodimi biriktiriladi.

Davlatimiz rahbari bu tajribani barcha viloyatlarda amalga oshirish bo‘yicha ko‘rsatma berdi.

Mamlakatimizda 9 ming 452 ta mahalla bor. Jumladan, shaharlarda 39 mingta ko‘p qavatli uy mavjud. Mahalla faollari, boshqaruv servis kompaniyalari ushbu hududlarda ko‘chatlar ekilishiga bosh-qosh bo‘lishi zarurligi ta’kidlandi.

Yo‘llar va kanallar bo‘yidagi yerlarni talabgorlarga to‘g‘ridan-to‘g‘ri shartnoma asosida 10 yilga berib, 5 qatordan ko‘chat ektirish tizimi joriy qilingan. Bundan foydalanib, hozirgi mavsumda ham ko‘plab daraxtzorlarga zamin yaratish mumkin.

Yashil hududlarni ko‘paytirish bo‘yicha Toshkent shahrida ham yaxshi tajriba qo‘llanmoqda. Ya’ni shaharsozlik kengashi yangi qurilishlar maydonining kamida 30 foiziga daraxt ekish majburiyatini qo‘yib, ko‘chat navigacha belgilab beryapti. Obyekt bu shart bajarilgandan keyingina foydalanishga qabul qilinyapti.

Qurilish vazirligiga bu tartibni barcha hududlarda ommalashtirib, shaharsozlik normalari va litsenziya talablariga daraxt ekish majburiyatini kiritish topshirildi.

Xususan, bu yil topshiriladigan 2,5 mingta ko‘p qavatli uy hududining 30 foizida, 38 ta “Yangi O‘zbekiston” massivining har birida kamida 1 gektardan yashil xiyobonlar tashkil qilinishi belgilandi.

Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligiga joylarda 444 ta yashil bog‘ va 160 ta jamoat parki tashkil qilish, “Mening bog‘im” loyihasini ishga tushirish vazifasi qo‘yildi.

Mutasaddilar dala chetlarida, yirik korxonalar va sanoat zonalari atrofida yashil hududlar tashkil qilish rejalari bo‘yicha axborot berdi.

Ijtimoiy muassasalarga ko‘chatlarni bepul yetkazib berish amaliyoti bu yil ham davom ettirilib, ularga jami 4 milliondan ziyod ko‘chatlar tarqatilishi aytildi.

Yig‘ilishda chiqindilar bilan ishlash tizimini yangicha yondashuvlar asosida tashkil etish masalalari ham muhokama qilindi.

Qayd etilganidek, endi hududlarda obodonlashtirish, tozalikni ta’minlash bo‘yicha mutlaqo yangi tizim bo‘ladi. Har bir viloyatdagi 2 tadan tumanda 1-maydan boshlab, tajriba tarzida obodonlashtirish boshqarmalari vazifalari xususiy sheriklik asosida chiqindi korxonalariga o‘tkaziladi.

Bunda tadbirkorlar o‘ziga biriktirilgan hududda daraxt va gullar ekish, ularni parvarishlash, ariqlarni tozalash, ko‘chalarni yoritish bilan birga, chiqindilarni olib ketish bilan ham shug‘ullanadi. Obodonlashtirish bo‘limlariga har yili byudjetdan ajratiladigan mablag‘lar ham endi ularga yo‘naltiriladi.

Ushbu tajriba o‘zini oqlasa, 2025-yildan barcha tuman va shaharlarda yo‘lga qo‘yiladi.

Toshkent shahri uchun alohida tizim bo‘ladi. Poytaxt tumanlaridagi obodonlashtirish boshqarmalarining ko‘chalarni tozalash, ko‘kalamzorlashtirish, yo‘llarga xizmat ko‘rsatish vazifalari 15-apreldan auksion orqali xususiy sheriklarga beriladi.

Chiqindi poligonlarini tartibga keltirish va chiqindilarni qayta ishlash bo‘yicha ham yangi tizim bo‘ladi. Har bir viloyatda joylashuvi qulay bo‘lgan 3-4 tadan poligon maxsus ekosanoat zonasiga aylantirilib, qayta ishlash loyihalari amalga oshiriladi. Qolganlarida chiqindini vaqtincha to‘plab, qayta yuklaydigan stansiyalar ishga tushiriladi.

Resursini o‘tab bo‘lgan poligonlar yopiladi. Ularning atrofida terak, tut, gujum, zarang ekib, “yashil belbog‘” barpo qilinadi.

Chiqindilarni olib ketish xizmati yaxshi bo‘lishi uchun to‘lov intizomi ham kerak. Shu bois bu borada ham yangi tartib joriy qilinadi. Unga ko‘ra, “mahalla yettiligi”ga hududida aslida ko‘rsatilmagan xizmat bo‘yicha noreal qarzni hisobga olmaslik vakolati beriladi. Bu orqali xizmat ko‘rsatilmagan hudud uchun ham debitor qarzdorlik yozib qo‘yishdek adolatsiz amaliyotga chek qo‘yiladi.

Ko‘p qavatli uylarda aholini chiqindini saralagan holda tashlashga rag‘batlantiradigan tizim joriy etiladi. Buning uchun Ekologiya jamg‘armasi hisobidan maxsus chiqindi qoplari bepul beriladi, aholi chiqindini belgilangan toifaga ajratib, shoxobchaga olib boradi. Tadbirkorlar esa qayta ishlanadigan foydali chiqindini aholidan sotib oladi.

Ushbu tizim birinchi bosqichda Toshkent, Andijon, Buxoro, Termiz, Angren shaharlari va Toshkent tumanida yo‘lga qo‘yilishi belgilandi.

Yig‘ilishda muhokama qilingan masalalar yuzasidan mutasaddilarning axboroti eshitildi.

IQTISODIYOTNI BARQAROR O‘STIRISH YUZASIDAN VAZIFALAR MUHOKAMASI

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va tarmoqlarning raqobatbardoshligini oshirish masalalari muhokamasi yuzasidan yig‘ilish o‘tkazdi.

Davlatimiz rahbari tomonidan belgilab berilgan ustuvor yo‘nalishlar, shu jumladan, yirik korxonalarni transformatsiya qilish, hududlarning “o‘sish nuqtalari”ni ishga solish, aholi bandligini ta’minlashga qaratilgan chora-tadbirlar natijasida soha va tarmoqlarda iqtisodiy faollik oshib bormoqda.

Xususan, joriy yilning birinchi choragida yalpi ichki mahsulot hajmi 6 foizdan ziyod o‘sishi kutilmoqda. Bunda tadbirkorlik faol qo‘llab-quvvatlanishi va qish mavsumida barqaror energiya resurslari bilan ta’minlanishi hisobiga sanoat o‘sishi qariyb 10 foizga, eksport hajmi 3,5 milliard dollarga yetishi muhim omil bo‘lmoqda.

Tashqi bozorda raqobat kuchayib borayotgan sharoitni inobatga olgan holda, 2024-yilda bozor iqtisodiyoti poydevorini qurishning asosiy jarayonlarini yakunlab, iqtisodiyotni sifat jihatdan mutlaqo yangi darajaga olib chiqish, korxonalarning moliyaviy mustaqilligi va barqarorligini oshirish talab etilmoqda.

Shu bois yig‘ilishda yirik davlat korxonalarining xarajatlarini maqbullashtirish, energiya resurslarini tejash borasida qilinayotgan ishlar natijadorligi atroflicha ko‘rib chiqildi. Dunyo bozoridagi murakkab sharoitda eksport tushumlarini oshirish, korxonalarning to‘lov qobiliyatini mustahkamlash, debitor qarzdorligini kamaytirish, xarajatlar asossiz o‘sishining oldini olish bo‘yicha aniq vazifalar qo‘yildi.

Alohida e’tibor tarmoq va hududlarning eksport imkoniyatlarini to‘la ishga solish masalalariga qaratildi. Buning uchun tadbirkorlarga tashqi bozorlarga chiqishda qulay ishlab chiqarish va logistika zanjirlarini yaratib berish, mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirish bo‘yicha topshiriqlar berildi.

Davlatimiz rahbari ichki bozorda narx-navo barqarorligi masalasiga alohida to‘xtalib, kundalik iste’mol tovarlarini mahalliylashtirishni kengaytirish, korxonalarning quvvatini oshirishga ko‘maklashish zarurligini ta’kidladi.

Yangi investitsiya loyihalarini amalga oshirishda hududlardagi sanoat zonalari hamda kooperatsiya imkoniyatlaridan keng foydalanish, mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo‘llab-quvvatlash kerakligi qayd etildi. Asosiy e’tiborni qo‘shilgan qiymatli mahsulotlar tayyorlash, ish o‘rinlarini ko‘paytirishga qaratish shartligi ko‘rsatib o‘tildi.

JAMOAT XAVFSIZLIGINI TA’MINLASH CHORA-TADBIRLARINI KUCHAYTIRISH MASALALARI KO‘RIB CHIQILDI

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 29-mart kuni huquqni muhofaza qiluvchi organlar va kuch tuzilmalari rahbarlari ishtirokida jamoat xavfsizligini ta’minlash masalalari yuzasidan yig‘ilish o‘tkazdi.

Ichki ishlar vazirligi va Milliy gvardiya rahbariyatining savdo va xizmat ko‘rsatish sohasi yirik obyektlarida, shu jumladan, savdo-ko‘ngilochar majmualar, bog‘lar, bozorlar va boshqa fuqarolar gavjum bo‘ladigan joylarda jamoat tartibini saqlash ishlarining tashkil etilishi to‘g‘risidagi hisobotlari tinglandi.

Jamoat xavfsizligiga yangi tahdid va xatarlar tobora ortib borayotgan bugungi sharoitda jamoat tartibini saqlash va fuqarolar xavfsizligini ta’minlashda huquqni muhofaza qilish idoralari va tadbirkorlik subyektlari o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish zarurligi ta’kidlandi. Shu bilan birga, jamoat xavfsizligini ta’minlash bilan bog‘liq chora-tadbirlarni amalga oshirish jarayonida tadbirkorlik subyektlari va fuqarolarning huquqlari hamda qonuniy manfaatlarini so‘zsiz ta’minlash muhimligi qayd etildi.

Davlatimiz rahbari huquqni muhofaza qiluvchi organlar, fuqarolik jamiyati institutlari va tadbirkorlik subyektlarining bu borada to‘laqonli hamkorlik qilishlarini ta’minlashga qaratilgan normativ-huquqiy hujjat loyihasini ishlab chiqishga topshiriq berdi.

Ichki ishlar vazirligi va Milliy gvardiya rahbariyati oldiga jamoat tartibini saqlash bo‘yicha olib borilayotgan ishlarni yanada kuchaytirish, aholi gavjum bo‘ladigan joylarda sodir etilishi mumkin bo‘lgan terrorchilik harakatlari va boshqa favqulodda vaziyatlarning oldini olishga qaratilgan ta’sirchan choralarni ko‘rish vazifasi qo‘yildi.

O‘zA.

O‘rganish

Xotin-qizlar bandligi:

YANGICHA YONDASHUV ZARUR

Oliy Majlis Senati Raisi Tanzila Norboeva boshchiligidagi ishchi guruh Toshkent viloyatining Oqqo‘rg‘on tumanida bo‘lib, xotin-qizlar bandligini ta’minlash, ularni tadbirkorlik faoliyatiga keng jalb qilishga qaratilgan ishlar holati bilan tanishdi.

Senat Raisi dastlab tumandagi monomarkazda bo‘lib, xotin-qizlarni kasbga o‘qitish orqali bandligini ta’minlash borasidagi ishlar, yaratilgan shart-sharoit bilan tanishdi. Ayni chog‘da shu yerning o‘zida opa-singillarimiz bilan samimiy suhbat o‘tkazilib, ularning qiziqishlari va muammolari o‘rganildi. Yakunda ular uchun asqatadigan taklif va tavsiyalar berildi.

Shundan so‘ng respublika ishchi guruhi a’zolari, tuman hokimi, sektor rahbarlari, Toshkent viloyati hamda Oqqo‘rg‘on tumani mas’ullari, mahalla faollari ishtirokida muloqot o‘tkazildi. Uchrashuv davomida xotin-qizlarni kasb-hunarga o‘qitish, bandligini ta’minlash va tadbirkorlikka jalb qilish bo‘yicha ishlarni mutlaqo yangicha yondashuv va tizim asosida yo‘lga qo‘yish, bu borada Yangiyo‘l tumanining Qirsadaq mahallasida joriy etilgan tizimni qo‘llash bo‘yicha topshiriqlar berildi.

Yangi tizim asosida, avvalo, tumandagi barcha mahallalarda xonadonbay xatlov o‘tkazgan holda ishsiz, ammo ishlash istagini bildirgan xotin-qizlar, ularning imkoniyat va ehtiyojlari aniqlanadi hamda mahallalar kesimida xotin-qizlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan aniq manzilli choralar belgilab olinadi.

Bunda asosiy e’tibor xotin-qizlar bandligini ta’minlash, tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash bilan birga, ijtimoiy himoyaga muhtoj ayollarga zarur tibbiy, ijtimoiy, psixologik va huquqiy yordam ko‘rsatish hamda aholi tomorqasidan samarali foydalanish, mahallada ijtimoiy-ma’naviy muhitni yanada mustahkamlash masalalariga qaratiladi.

Muloqot jarayonida Oila va xotin-qizlar qo‘mitasi raisi Ozoda Parpiboyeva, Xalq banki boshqaruvi raisi o‘rinbosari Gulzoda Rashidova, shuningdek, viloyat va tuman mutasaddilari so‘zga chiqib, belgilangan vazifalarni amalga oshirish bo‘yicha fikr-mulohazalarini bildirdi.

So‘ngra T. Norboyeva Qahramon mahallasida yashovchi fuqaro T. Mansurov xonadoniga tashrif buyurib, bu yerda tomorqadan foydalanish borasida to‘plangan tajriba bilan tanishdi.

Ta’kidlash joizki, xonadon sohiblari tomorqadan uch marta hosil olish bilan birga, asalarichilik va chorvachilik faoliyati bilan ham shug‘ullanib keladi. Natijada birgina o‘tgan yilning o‘zida 300 million so‘m daromad olgan.

Senat Raisi mahallalarda mana shunday tadbirli fuqarolar safini kengaytirish hamda tomorqadan unumli foydalanish ko‘nikmasini oshirish orqali kambag‘allikni qisqartirish mumkinligini alohida ta’kidlab o‘tdi. Zero, aholi bandligini ta’minlash va daromadlarini oshirishda tomorqachilikning salmoqli o‘rni bor.

O‘rganishlar davomida tuman mas’ullari hamda “mahalla yettiligi”ga uy sharoitida o‘zini o‘zi band qilgan fuqarolarning faoliyatini rasmiylashtirish, oilaviy tadbirkorlik loyihalarini kengaytirish, dual ta’lim tizimi asosida ayollarni kasb-hunarga o‘qitish orqali kooperatsiya shaklida bandligini ta’minlash bilan bog‘liq vazifalar belgilab berildi.

“Xalq so‘zi”.

Deputatlar — hududlarda

Inson qadri ulug‘, xalq manfaatlari ustuvor

Avval xabar qilinganidek, shu kunlarda Oliy Majlis Qonunchilik palatasi deputatlaridan iborat ishchi guruhlar hududlarda bo‘lib, Prezidentimiz raisligida o‘tkazilgan yig‘ilishlarda makroiqtisodiy barqarorlik, iqtisodiy rivojlanishni ta’minlash, investitsiya va eksport hajmini oshirish, sanoat, qurilish, transport, ekologiya hamda ijtimoiy sohalarda 2024-yilda amalga oshirilishi belgilab berilgan ustuvor vazifalar ijrosini o‘rganmoqda. Shuningdek, deputatlar o‘z saylov okruglarida aholi bilan ochiq va samimiy muloqot qilib, ularni qiynayotgan masalalarni hal etish choralarini ko‘rishga alohida e’tibor qaratmoqda.

Ijtimoiy ahamiyatga ega loyihalar — amaliyotga

Qonunchilik palatasi deputatlaridan iborat ishchi guruh a’zolari Qoraqalpog‘iston Respublikasining Beruniy tumanida bo‘lib, ustuvor vazifalar doirasida byudjet mablag‘larining maqsadli sarflanishi bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar bilan tanishdilar.

Bugungi kunda davlatimiz rahbarining tegishli qarori bilan tasdiqlangan reja asosida tumandagi O‘rozboy Jumaniyozov mahalla fuqarolar yig‘ini hududidagi oilaviy shifokor punktining avariya holatida bo‘lgan eski binosi o‘rniga namunaviy loyiha asosida 2 qavatli yangi bino qurilishi boshlangan.

Ushbu binoning qurilishi uchun Davlat byudjetidan 3,5 mlrd. so‘m mablag‘ yo‘naltirilishi ko‘zda tutilgan bo‘lib, olti oy ichida qurilish ishlarini yakuniga yetkazish rejalashtirilgan. Hududda qurilishda shaffoflikni ta’minlash maqsadida videokuzatuv yo‘lga qo‘yilgan.

Deputatlar o‘rganishlar davomida bu yerdagi qurilish jarayonini ko‘zdan kechirdi. Ochiq muloqot davomida ajratilgan mablag‘larni to‘g‘ri yo‘naltirib, sifatga alohida e’tibor qaratish, aholi uchun zarur sharoitlar yaratish bo‘yicha tavsiyalar berildi.

Ishchi guruh a’zolarining o‘rganishlari Beruniy tumanidagi “Guliston” MFYda davom etdi. Deputatlar bu yerda bir qator ijtimoiy soha obyektlari faoliyati bilan tanishdi. Ta’lim muassasalarida bo‘lib, yoshlarning zamonaviy bilim va kasb-hunar egallashi uchun yaratilgan sharoitlar bilan qiziqdi.

Mazkur mahallada joylashgan 49-umumta’lim maktabi “Tashabbusli byudjet” loyihasida g‘olib bo‘lib, unga 1 mlrd. 78 mln. so‘m mablag‘ ajratilgan. Ushbu mablag‘ hisobidan maktab hududi chegarasini metall-konstruksiyali to‘siq bilan o‘rash, sport maydonchasi qurish rejalashtirilgan. Ayni paytda ta’lim muassasasida qurilish jarayonlari qizg‘in kechmoqda.

Mamlakatimizda “yashil” energetikani rivojlantirish va iqtisodiyotga energiya tejamkor texnologiyalarni keng joriy qilish bo‘yicha yaratilayotgan imkoniyatlardan samarali foydalangan tadbirkor R. Kazakov tomonidan Beruniy tumanidagi “To‘qimachilik” MFYda 11 mlrd. so‘mlik loyiha asosida quyosh panellarini o‘rnatish ishlari amalga oshirilmoqda.

Mazkur loyihaning ro‘yobga chiqarilishi aholini uzluksiz elektr energiyasi bilan ta’minlash imkoniyatini oshirish bilan birga, ekologik muammolarning oldini olishga xizmat qiladi.

➡ 2

Senat qo‘mitasida

XMTning navbatdagi Konvensiyasi ratifikatsiya qilinadimi?

Kecha Oliy Majlis Senati Xalqaro munosabatlar, tashqi iqtisodiy aloqalar, xorijiy investitsiyalar va turizm masalalari qo‘mitasining majlisi bo‘lib o‘tdi.

Unda senatorlar, mas’ul vazirlik va idoralar, Qoraqalpog‘iston Respublikasi Jo‘qorg‘i Kengesi, xalq deputatlari viloyatlar Kengashlari doimiy komissiyalari vakillari, Yoshlar parlamenti a’zolari, ommaviy axborot vositalari xodimlari ishtirok etdi.

➡ 2

O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatining ellik birinchi yalpi majlisi ochilishi to‘g‘risida

O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatining ellik birinchi yalpi majlisi bugun soat 10.00 da Toshkent shahrida Oliy Majlis Senatining majlislar zalida o‘z ishini boshlaydi.

Yalpi majlisni videokonferensaloqa tarzida o‘tkazish rejalashtirilgan.

Yalpi majlis Senatning “YouTube” tarmog‘idagi sahifasi orqali to‘g‘ridan-to‘g‘ri yoritib boriladi.

DILBULOQNING DILTORTAR TAROVATI

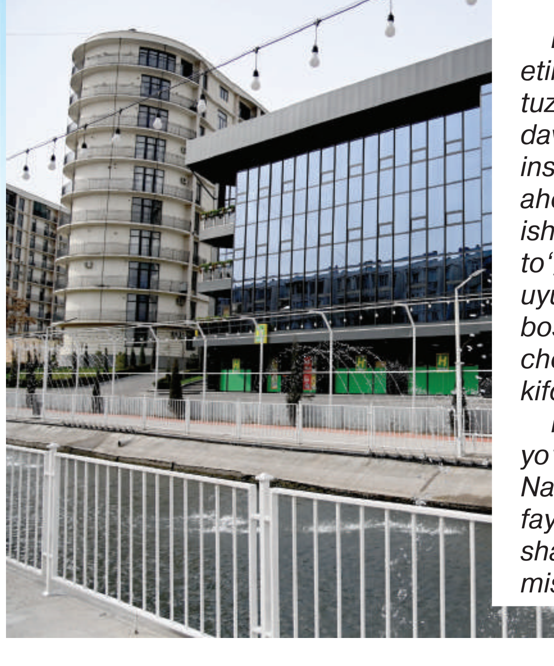

Ko‘z o‘ngimizdagi o‘zgarishlar

Prezidentimiz tashabbusi bilan hayotga tatbiq etilayotgan yangilik va o‘zgarishlar mahallaning xalqchil tuzilmaga aylanishiga xizmat qilmoqda. Bu o‘rinda davlatimiz rahbarining 2023-yil 21-dekabrdagi “Mahalla institutining jamiyatdagi rolini tubdan oshirish va uning aholi muammolarini hal etishda birinchi bo‘g‘in sifatida ishlashini ta’minlashga qaratilgan chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni, shuningdek, “O‘zbekiston mahallalari uyushmasi faoliyatini yo‘lga qo‘yish va mahallalarda boshqaruv tizimini takomillashtirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarorini eslashning o‘zi kifoya.

Muhimi, odamlarning o‘z hayotidan rozi bo‘lib yashashi yo‘lida salmoqli ishlar, yirik loyihalar amalga oshirilmoqda. Natijada Vatan ichra vatan sanalgan mahallalarning fayziga fayz, tarovatiga tarovat qo‘shilyapti. Buni Toshkent shahrining Yakkasaroy tumanidagi Dilbuloq mahallasi misolida ham ko‘rish mumkin.

➡ 4

Seminar

Hududlarda xorijiy investitsiyalarni o'zlashtirish qanday boryapti?

Oliy Majlis Senatida "Hududlarda xorijiy investitsiyalarni o'zlashtirish va yaratilgan imtiyozlarni tatbiq etishda muammolar va ustuvor vazifalar" mavzuida seminar o'tkazildi.

Parlament yuqori palatasining Xalqaro munosabatlar, tashqi iqtisodiy aloqalar, xorijiy investitsiyalar va turizm masalalari qo'mitasi tomonidan Hududiy vakillik organlari faoliyatini o'rganish markazi bilan hamkorlikda tashkil etilgan tadbirda senatorlar, xalq deputatlari viloyat, tuman va shahar Kengashlarining doimiy komissiyalari a'zolari, xorijiy ekspertlar, vazirlik va idoralar vakillari hamda ommaviy axborot vositalari xodimlari qatnashdi.

Qayd etilganidek, keyingi yillarda mamlakatimiz hududlariga xorijiy investitsiyalarni keng jalb etish hamda chet ellik sarmoyadorlar uchun imkoniyatlar yaratish borasida salmoqli ishlar ro'yobga chiqarildi. Ammo hamon joylarda o'z yechimini kutayotgan muammolar yo'q emas. Shundan kelib chiqib, seminarda hududlarda investitsiya muhitini yaxshilash, xorijiy investorlar va eksportchilar bilan o'zaro hamkorlik qilishda mahalliy Kengashlar deputatlarining o'rni yuzasidan milliy amaliyot va xorijiy tajriba masalalari atroflicha ko'rib chiqildi. Ayni chog'da investitsiya loyihalarini amalga oshirish jarayonini monitoring qilish, jumladan, deputatlarning tegishli hokim o'rinbosarlari va mahalliy davlat hokimiyati organlari rahbarlarining axborotlarini eshitish orqali kompleks tizimni yaratish masalalari chuqur tahlil qilindi.

Qolaversa, yirik investorlar bilan manzilli ishlash, investitsiyalarni jalb etishda iqtisodiy diplomatiya va chet eldagi diplomatik vakolatxonalar ishtirokini kuchaytirish muhimligi ham tadbir qatnashchilari tomonidan ta'kidlab o'tildi.

Seminarda xalqaro moliya institutlari mablag'laridan samarali foydalanish va ularni o'z vaqtida o'zlashtirish, bu mablag'ni ustuvor ravishda ijtimoiy, infratuzilma va suv xo'jaligi loyihalariga yo'naltirish zarurligi ham ta'kidlandi.

"Xalq so'zi".

XMTning navbatdagi Konvensiyasi ratifikatsiya qilinadimi?

1 Majlis davomida "Xalqaro mehnat tashkilotining ishlayotgan erkaklar va ayollar uchun teng munosabatlar va teng imkoniyatlar: oilaviy majburiyatlarga ega xodimlar to'g'risidagi 156-sonli Konvensiyasini (Jeneva, 1981-yil 23-iyun) ratifikatsiya qilish haqida"gi qonun ko'rib chiqildi.

Qayd etilishicha, bu xalqaro Konvensiya oilada majburiyatlari bo'lgan xodimlar uchun teng imkoniyat va sharoitlarni ta'minlashga qaratilgan. Konvensiyaga qo'shilgan mamlakatlar bunday xodimlarga nisbatan mehnat huquqlari sohasida kamsitishga yo'l qo'ymaslik choralarini ko'rish majburiyatini zimmasiga oladi.

Shundan kelib chiqib, senatorlar tomonidan milliy qonunchilikning Konvensiya talabiga muvofiqligi, uni ratifikatsiya qilishdan kutilayotgan natija va keyinchalik uning implementatsiyasi mexanizmlari atroflicha muhokama etildi.

Muhokama yakunlari bo'yicha Konvensiyaning ratifikatsiya qilinishi milliy qonunchilikni yanada takomillashtirishga, mehnat munosabatlariga oid talablarni, jumladan, xalqaro standartlarni samarali joriy etishga, xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar bilan munosabatlarda O'zbekistonning ijobiy nufuzini oshirishda alohida o'rin tutishi ta'kidlandi.

Suvdan foydalanish qonun bilan tartibga solinadi

Oliy Majlis Senatining Agrar va suv xo'jaligi masalalari qo'mitasi majlisida senatorlar, ekspert guruhi a'zolari, vazirlik va idoralar vakillari, Yoshlar parlamenti a'zolari hamda OAV xodimlari ishtirok etdi.

Majlisda "O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi qonun dastlabki tarzda ko'rib chiqildi.

Ta'kidlanganidek, bugungi kunda aholi va iqtisodiyot tarmoqlari ehtiyoji uchun suvdan oqilona foydalanishni ta'minlash, suv obyektlari holatini yaxshilash va suvga doir munosabatlarda korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, fermer xo'jaliklari, fuqarolarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish asosiy vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Qonun bilan "Suv va suvdan foydalanish to'g'risida"gi, "Fermer xo'jaligi to'g'risida"gi, "Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida"gi va "Dehqon xo'jaligi to'g'risida"gi qonunlarga hamda O'zbekiston Respublikasining Byudjet kodeksiga o'zgartirishlar kiritilayotir.

Xususan, Suv xo'jaligi vazirligi tizimidagi irrigatsiya bo'limlari va maxsus xizmatlar negizida tashkil etilgan "Suv yetkazib berish xizmati" davlat muassasalarining vazifalari va vakolatlari belgilanmoqda.

Bundan tashqari, fermer va dehqon xo'jaliklari hamda boshqa suv iste'molchilarining qishloq xo'jaligi ehtiyoji uchun suv olish limitlari Qoraqalpog'iston Respublikasi Suv xo'jaligi va Qishloq xo'jaligi vazirliklari, shuningdek, irrigatsiya tizimlari havza va hududiy qishloq xo'jaligi boshqarmalari tomonidan ishlab chiqilishi, xalq deputatlari tuman (shahar) Kengashlari tomonidan tasdiqlanishi belgilanmoqda.

Shuningdek, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtiruvchilarga suv yetkazib berish xizmatlari uchun to'lovlar bekor qilinishini nazarda tutuvchi o'zgartirish va qo'shimchalar kiritilayotir.

Tadbir yakunida ko'rib chiqilgan masala yuzasidan Senat qo'mitasining tegishli qarori qabul qilindi.

"Xalq so'zi".

Qonunchilik palatasi qo'mitalarida

IJARA HUQUQI E'TIROF ETILGAN YER UCHASTKASINI XUSUSIYLASHTIRISH MEZONLARI

Oliy Majlis Qonunchilik palatasining Agrar va suv xo'jaligi masalalari qo'mitasi tomonidan o'zboshimchalik bilan egallangan yer uchastkalari hamda ularda qurilgan bino va inshootlarga bo'lgan huquqlarni e'tirof etishga qaratilgan qonun loyihasi muhokamasiga bag'ishlangan ishchi guruh yig'ilishi o'tkazildi.

Ikkinchi o'qishga tayyorlanayotgan qonun loyihasida yer uchastkasi va unda qurilgan imoratga bo'lgan huquqni, shuningdek, yakka tartibdagi uy-joy qurilgan o'zboshimchalik bilan egallab olingan yer uchastkasiga ijara huquqini e'tirof etish tartibi belgilanmoqda.

Shu bilan birga, ortiqcha egallangan yer uchastkasiga, bog'dorchilik va uzumchilik shirkatlari hududidagi turarjoylar egallagan yer uchastkasiga ijara huquqini berish asoslari, ko'chmas mulk obyektiga bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish, ijara huquqi e'tirof etilgan yer uchastkasini xususiylashtirish tartiblari nazarda tutilmoqda.

Ishchi guruh yig'ilishida deputatlar bergan takliflardan kelib chiqib, qonun loyihasidagi ayrim normalar tahrirlandi va to'ldirildi, ayrimlariga esa aniqlik kiritildi. Havolaki normalar loyihadan chiqarilib, to'g'ridan-to'g'ri ishlaydigan moddalar kiritildi.

Mazkur qonun loyihasining qabul qilinishi fuqarolar va tadbirkorlik subyektlarining o'zboshimchalik bilan egallangan yer uchastkalariga nisbatan ijara huquqi hamda ularda qurilgan uy-joy, boshqa bino va inshoot yoki ko'chmas mulk obyektlariga nisbatan mulk huquqi rasmiylashtirilishi uchun huquqiy asoslar yaratilishiga xizmat qiladi.

Qonun loyihasini takomillashtirish ishlari davom etmoqda.

DAVLAT BOJINI TO'LASHDA IMTIYOZLAR BERILADI

Parlament quyi palatasining Korrupsiyaga qarshi kurashish va sud-huquq masalalari qo'mitasi tomonidan o'tkazilgan ishchi guruh yig'ilishida Oliy sud tomonidan ishlab chiqilib, Qonunchilik palatasiga kiritilgan — kommunal to'lovlarni sud orqali undirishda qulayliklar yaratishga qaratilgan qonun loyihasi bir qator vazirlik va idora vakillari ishtirokida dastlabki tarzda ko'rib chiqildi.

Taklif etilayotgan qonun loyihasi bilan ko'p kvartirali uylarni boshqarish organlari o'zlari tomonidan ko'rsatilgan xizmatlar uchun majburiy to'lovlar bo'yicha qarzdorlikni undirish to'g'risidagi da'volar, arizalar va shikoyatlar bilan fuqarolik ishlari va iqtisodiy sudlarga murojaat qilganda oldindan davlat bojini to'lashdan ozod qilinishi belgilanmoqda.

Shuningdek, ularning talablarini qanoatlantirish to'liq yoki qisman rad etilgan taqdirda, davlat boji ushbu shaxslardan talablarning qanoatlantirilishi rad etilgan miqdoriga mutanosib ravishda undirilishi nazarda tutilyapti.

Yig'ilishda deputatlar tomonidan qonun loyihasi tashabbuskorlariga bir qator taklif va tavsiyalar berilib, ayrim masalalarga oydinlik kiritish lozimligi alohida qayd etildi.

"Xalq so'zi".

Inson qadri ulug', xalq manfaatlari ustuvor

1 Uchrashuvlarda ishchi guruh a'zolari ushbu loyiha bilan tanishib, bugungi kunda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish, aholining ushbu vositalardan faol foydalanishini rag'batlantirishga alohida e'tibor qaratilayotganini qayd etdilar. O'rnatilgan quyosh paneli uchun quvvatiga qarab imtiyozlar berilayotgani ta'kidlandi.

Yangi imkoniyatlarni ishga solish taklifi o'rtaga tashlandi

Oliy Majlis Qonunchilik palatasi Spikeri o'rinbosari Zuhra Ibragimova boshchiligidagi ishchi guruh Sirdaryo viloyatining Yangiyer shahrida bo'lib, iqtisodiy o'sishni ta'minlash, aholiga kommunal xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, yangi ish o'rinlarini tashkil etish hamda qishloq xo'jaligida amalga oshirilayotgan ishlar holatini atroflicha o'rgandi.

Mazkur o'rganish yakunlari xalq deputatlari Yangiyer shahar Kengashining navbatdagi sessiyasida muhokama qilindi.

Ta'kidlanganidek, Yangiyer shahrida joriy yilning yanvar — mart oyida sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmi o'tgan yilning mos davridagiga nisbatan 106,1 foizni tashkil etgan. Ko'pgina yo'nalishlar, xususan, qurilish ishlari, chakana savdo aylanmasi, xizmatlar sohasida ham yaqqol o'sish kuzatilgan.

Shaharda asosiy turdagi iste'mol mahsulotlari narxlarini barqaror saqlash bo'yicha mahalliy ishlab chiqarishni ko'paytirish orqali inflyatsiyani jilovlash hamda mahsulotlarning narxlari yuzasidan doimiy monitoring olib borish va narxlarning keskin o'sishiga yo'l qo'ymaslik choralari ko'rilmoqda.

Sessiyada barcha sohadagi ishlar e'tirof etilib, sanoatda tannarxni yanada kamaytirish, korxonalarda qo'shilgan qiymatni oshirish, yangi imkoniyatlarni ishga solish, joriy yil yakuniga qadar hududiy yalpi ichki mahsulotning o'sish sur'atini 10,7 foizga yetkazishga erishish bo'yicha tegishli tavsiyalar berildi.

Shuningdek, ishlab chiqarish hajmlarini kamaytirgan korxonalarning to'liq quvvatda ishlashini ta'minlash bo'yicha zarur choralar ko'rish, kichik sanoat zonasida ro'yobga chiqarilayotgan loyihalarning quvvatlarini bosqichma-bosqich oshirish bo'yicha ham takliflar ilgari surildi.

Sessiyada kun tartibidagi masalalar yuzasidan tegishli qaror qabul qilindi.

Nega oraliq bekatlar yetishmaydi?

Parlament quyi palatasining bir guruh deputatlaridan iborat ishchi guruh a'zolari Samarqand viloyatida bo'lib, ijtimoiy-iqtisodiy soha obyektlari, tadbirkorlik subyektlari faoliyati bilan yaqindan tanishmoqda.

Dastlabki manzil — Samarqand shahridagi Qorasuv massivi bo'ldi. Deputatlar bu yerda uy-joy va kommunal xo'jaligi, qurilish va transport sohalarida amalga oshirilayotgan ishlar holatini o'rgandilar.

Bugungi kunda shahar jamoat transporti yo'nalishlarida 210 ta oraliq bekati mavjud. Shu hisobdan shaharda 43 ta yangi zamonaviy "Led" ekranli oraliq bekat qurildi, yana 119 ta yangi oraliq bekatini barpo qilish, 158 tasini rekonstruksiya qilish belgilangan.

Deputatlar uchrashuvlar davomida mazkur vazifalar ijrosini ta'minlash bo'yicha olib borilayotgan ishlarni ko'zdan kechirdilar. Ma'lum bo'lishicha, Samarqand shahar jamoat transporti yo'nalishlaridagi oraliq bekatlar yetishmaydi. Mavjudlarining aksariyat qismi esa talabga javob bermaydi.

Ushbu masalalarni bartaraf etish bo'yicha mutasaddilarga bir qator taklif va tavsiyalar berildi. Xususan, shaharning yangi yo'nalishlar tarmog'i bo'yicha oraliq bekatlarning namunaviy loyihasini yo'lovchilar, ayniqsa, imkoniyati cheklangan insonlarga qulay bo'lishini inobatga olgan holda ishlab chiqish lozimligi ta'kidlandi.

Ishchi guruh a'zolari, shuningdek, mahalliy Kengash deputatlari hamda Samarqand shahar hokimligi mutasaddilari bilan birgalikda bir qator tadbirkorlik subyektlari, ijtimoiy soha obyektlari faoliyati bilan ham tanishdi.

O'rganishlar davomida aniqlangan ko'plab muammo va kamchiliklar tegishli tashkilot va idoralar vakillari ishtirokida hal etildi. Yechimi uzoq vaqt talab qiladigan masalalar deputatlik nazoratiga olindi.

O'qituvchilar murojaatlari e'tiborga olindi

"Milliy tiklanish" demokratik partiyasidan 17-Qo'rg'ontepa saylov okrugidan saylangan Qonunchilik palatasi deputati Tursunoy Muratova saylovchilar bilan navbatdagi uchrashuvini Qorasuv shahridagi 54-umumiy o'rta ta'lim maktabidan boshladi.

Uchrashuvda mamlakatimizda so'nggi yillarda ta'lim tizimini rivojlantirish, o'qituvchilarning jamiyatdagi nufuzi, obro'-e'tiborini oshirish, yosh avlod ma'naviyatini yuksaltirish, ularga vatanparvarlik, milliy qadriyatlarimiz ruhida ta'lim-tarbiya berish borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirilayotgani qayd etildi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi tasdiqlangani, unda 48 ta maqsadli ko'rsatkichga erishish bo'yicha aniq mexanizmlar belgilangani, bunda 2030-yilga borib, o'quvchilar bilimini baholash bo'yicha "PISA" xalqaro dasturi reytingida O'zbekistonning jahondagi yetakchi 30 ta mamlakat qatoridan joy egallashi maqsad qilib qo'yilgani bo'yicha tushuntirishlar berildi.

Mahalliy hokimlik va idoralar mas'ullari bilan hamkorlikda o'tkazilgan uchrashuv har tomonlama samarali o'tdi. Deputat maktabda o'qituvchi va o'quvchilar uchun yaratilgan sharoitlarni o'rganib, ta'lim sifatiga ta'sir qiluvchi omillarga e'tibor qaratdi.

Muloqot davomida o'qituvchilarning taklif va murojaatlari ham tinglandi. Jumladan, o'qituvchilar o'quvchilarning aniq fanlarga bo'lgan qiziqishlarini oshirish maqsadida fizika va kimyo xonalariga zamonaviy laboratoriya jihozlari zarurligini qayd etdi. Ushbu murojaat o'quv yili yakuniga qadar mas'ullar ko'magi bilan ijobiy hal etilishi nazoratga olindi.

Tadbirkorlik rivojida muhim yondashuv

O'zLiDeP fraksiyasi a'zosi, 9-Andijon saylov okrugidan saylangan deputat Umidaxon Zokirova Andijon shahridagi saylovchilar bilan ochiq muloqot o'tkazish, ularni o'ylantirayotgan masalalarga yechim topish bilan bir qatorda hududda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish dasturlarining ijrosini o'rganib, tahlil qilmoqda.

Dastlab xalq vakili mahalliy hokimlikning mas'ul xodimlari, jamoatchilik faollari bilan hamkorlikda Andijon shahridagi yirik sanoat korxonalaridan biri — "Bobur XBK" MCHJ faoliyati bilan tanishdi. Bugungi kunda jinsi matosidan 150 turdan ortiq mahsulotlar ishlab chiqaruvchi mazkur korxona Rossiya, Qirg'iziston, Tojikiston kabi mamlakatlarga o'z tovarlari eksportini yo'lga qo'ygan. Korxona tomonidan 600 dan ortiq ishchi-xodimlar oylik ish haqidan ushlab qolmagan holda kuniga bir mahal bepul issiq ovqat bilan ta'minlanadi. Ishga kelish-ketish uchun avtotransport xizmati ham tashkil etilgan.

Deputat tadbirkor va ishchi-xodimlar bilan muloqot qilar ekan, ularning istiqboldagi rejalari, fikr-mulohazalari bilan qiziqdi. Shu bilan birga, yurtimizda amalga oshirilayotgan islohotlar hamda parlament tomonidan qabul qilinayotgan qonunlarning mazmun-mohiyati va ahamiyati bo'yicha tushuntirishlar berib o'tdi.

Xalq vakili, shuningdek, yuk avtomobillarini ishlab chiqaruvchi "Vodiy Universal Majmua" MCHJ korxonasi hamda shaharning bir qator mahallalarida bo'lib, aholi tomonidan ko'tarilayotgan muammolarni bevosita mutasaddilar ishtirokida hal etishga hissa qo'shyapti.

Oliy Majlis Qonunchilik palatasi deputatlarining hududlardagi o'rganishlari hamda aholi bilan uchrashuvlari davom etmoqda.

"Xalq so'zi".

FRAKSIYALAR HAYOTI

O'zLiDeP

Oliy Majlis Qonunchilik palatasining Innovatsion rivojlanish, axborot siyosati va axborot texnologiyalari masalalari qo'mitasi tomonidan o'tkazilgan kengaytirilgan yig'ilishda O'zbekiston Liberal-demokratik partiyasi fraksiyasi a'zosi **Doniyor G'aniyev** axborot texnologiyalari sohasidagi mas'ullar e'tiborini iste'molchilar manfaatlarini himoya qilish borasida uchrab turgan ayrim masalalarga qaratdi.

"Aksariyat hollarda mobil aloqa operatorlari iste'molchilarga ko'rsatilayotgan xizmat uchun belgilangan tarif rejalari narxini mijozlarni ogohlantirmasdan oshirishi kuzatiladi. Narxni oshirish yoki oshirmaslikka oid qarorni operatorlarning o'zlari belgilashiga hech qanday e'tiroz yo'q. Lekin tariflar narxidagi o'zgarishlar haqida iste'molchini oldindan ogohlantirish bo'yicha tizimli ishlar olib borilishi kerak", dedi deputat.

"MILLIY TIKLANISH" DP

Bugungi kunda jamoatchilikni birlashtirishga xizmat qiladigan "Tashabbusli byudjet" kabi xalqchil loyihalarning hayotga tatbiq etilishi joylardagi mavjud muammolarni bartaraf qilishda muhim ahamiyatga ega bo'lmoqda.

O'zbekiston "Milliy tiklanish" demokratik partiyasi fraksiyasi a'zosi **Umid Jabborov** ba'zi hududlarda uni amalga oshirishda kuzatilayotgan kamchiliklar, xususan, ayrim mas'ullar o'qituvchilar yoki tibbiyotchilarni "bozorma-bozor" ovoz to'plashga yuborishga majbur qilayotgani haqidagi xabarlarga o'zining telegram kanalida munosabat bildirdi.

"Nazarimda, ovoz to'plashga "ixtiyoriy-majburiy" jalb qilingan taqdirda istalgan vaqt va makondan turib murojaat eta oladigan "Ishonch telefoni"ni ishga tushirish maqsadga muvofiq. Toki, majburiy mehnatga yo'l qo'ygan rahbarlar xodimlarga hech qanday bosim o'tkaza olmasin", deb yozadi deputat.

"ADOLAT" SDP

27-mart — Butunjahon teatr kuni munosabati bilan o'tkazilgan "Ochiq eshiklar" haftaligi doirasida teatr san'atining eng sara namunalari muxlislar e'tiboriga havola etildi. Barcha spektakllarga kirish bepul qilingani teatr san'atining ixlosmandlari uchun ayni muddao bo'ldi.

"Adolat" sotsial-demokratik partiyasi fraksiyasi a'zosi **Oydin Abdullayeva** bu haqda o'z mulohazalarini bildirdi.

"Guvohi bo'lganimizdek, birgina Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston davlat akademik katta teatrida haftalik doirasida namoyish etilgan "Tumor" spektaklini ko'rish uchun minglab tomoshabinlar tashrif buyurdi. Tomosha zali 760 ta o'ringa ega ekanligini hisobga olsak, yana 300 nafarga yaqin tomoshabinlar spektaklni tik oyoqda bo'lsa-da, tomosha qilgani "teatr barhayot" ekanini ko'rsatadi. Xalqimizning ma'naviy-madaniy saviyasini oshiradigan, yosh avlodni tariximiz, milliy qadriyatlarimizga hurmat hamda ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga xizmat qiladigan bu kabi haftaliklar tez-tez o'tkazilishi tarafdoriman", dedi deputat.

O'ZXDP

O'zbekiston Xalq demokratik partiyasi fraksiyasi a'zosi **Shohista Turg'unova** "Seysmik xavfsizlikni ta'minlash tizimi takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi qonun loyihasi muhokamasida qurilishga oid talablar kuchaytirilayotganini qo'llab-quvvatlashini bildirdi.

"Biroq bu talablar nafaqat yangi qurilayotgan bino-inshootlarga, balki barcha obyektga nisbatan qo'llanilishi kerakligini ilgari surmoqchiman. Sababi joylarda bo'lganimizda umumta'lim maktablaridagi ixtisoslashtirilgan xonalar, masalan, kimyo, fizika xonalarining holati abgor ekanligiga ham guvoh bo'lganmiz. Shu bois qonun loyihasida avvaldan mavjud bo'lgan binolarimizdagi qurilish sifati va holatini ham ko'zdan kechirish bo'yicha vazirlikka mas'uliyat yuklashni o'ylab ko'rishimiz kerak", dedi deputat.

O'ZBEKISTON EKOLOGIK PARTIYASI

Ma'lumki, 29-mart kuni Toshkent shahrida Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi tashabbusi bilan "Avtomobilsiz kun" tadbiri o'tkazildi. Ma'lum qilinganidek, asosiy maqsad — sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, shuningdek, jamoat transporti tizimini rivojlantirish masalalariga jamoatchilik e'tiborini qaratishdir.

O'zbekiston Ekologik partiyasi fraksiyasi a'zosi **Muqaddas Tirkasheva** bu bo'yicha o'z fikrlarini aytib o'tdi.

"Ekologiyaga, tabiatga befarq bo'lmagan deputatlardan biri sifatida ushbu loyiha ishga tushirilganini to'la qo'llab-quvvatlayman. Bu kabi chora-tadbirlar atrof-muhitni avtomobillarning zararli gazlaridan himoyalash, transport vositalari tirbandligini kamaytirishga xizmat qiladi. Shu bois mazkur tashabbuslarni nafaqat poytaxtda, balki respublikamizning barcha viloyatlarida ham tatbiq etilishini xohlardim", dedi deputat.

Zargarlik faoliyati rivojida o'zaro tajriba almashiladi

Prezidentimiz Namangan viloyatiga tashrifi davomida zargarlik faoliyatini yanada rivojlantirish, turkiyalik ishbilarmonlar bilan tajriba almashish, sohaga oid qonunchilikni takomillashtirish bo'yicha ustuvor vazifalarni belgilab bergan edi.

Davra suhbati

Shundan kelib chiqib, Oliy Majlis Qonunchilik palatasida deputatlar, Anqara zargarlar va soatsozlar palatasi vakillari, "O'zbekzargarsanoati" uyushmasi xodimlari, soha mutaxassislari, ekspertlar ishtirokida davra suhbati o'tkazildi. Unda zargarlik faoliyatini rivojlantirishning huquqiy asoslarini yanada takomillashtirish masalasi muhokama qilindi.

So'nggi yillarda mamlakatimizda zargarlik san'ati an'analarini qayta tiklash, mahalliy zargarlik buyumlarini ishlab chiqarishni rivojlantirish, ularning ichki va tashqi bozorda raqobatbardoshligini ta'minlash, shuningdek, aholining sifatli zargarlik mahsulotlariga bo'lgan ehtiyojini qondirishga qaratilgan bir qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, "Qimmatbaho metallar va qimmatbaho toshlar to'g'risida"gi Qonun sohani yanada taraqqiy ettirishda muhim huquqiy asos bo'lmoqda. Mazkur hujjat bilan qimmatbaho metallarning erkin muomalasi yo'lga qo'yildi. Bu esa tadbirkorlik subyektlari uchun qulay sharoitlar yaratdi. Ya'ni ular qimmatbaho metallarni bevosita ishlab chiquvchilarning o'zidan yoki birjadan sotib olish imkoniyatiga ega bo'ldilar.

Davra suhbatida davlatimiz rahbarining "O'zbekiston Respublikasida zargarlik tarmog'ini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni soha vakillariga keng imkoniyatlar ochgani qayd etildi. Jumladan, zargarlik buyumlari ishlab chiqaruvchilariga kon-metallurgiya kombinatlari va aholidan qimmatbaho metall parchalari, qimmatbaho toshlar va ulardan yasalgan buyumlarni sotib olish huquqi berildi.

— O'zbekistondagi safarimiz davomida Samarqand, Buxoro, Namangan va boshqa ko'plab viloyatlarda bo'lib, hududlardagi mahalliy zargarlik korxonalari, oilaviy tadbirkorlar faoliyatini o'rgandik, — dedi Anqara zargarlar va soatsozlar palatasi rahbari Timuchin So'nmez. — Zargarlik mahsulotlarini ishlab chiqarish bo'yicha har bir viloyatning o'ziga xos uslubi va yondashuvi shakllanganiga guvoh bo'ldik. O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning tashabbusiga ko'ra, Turkiya tajribasi asosida Namanganda maxsus markaz ochilishini alohida e'tirof etish mumkin. O'tkazilgan tadbirda bu borada ikki mamlakat zargarlarining o'zaro hamkorligini mustahkamlash, investitsiyaviy, moliyaviy qonunchilik bo'yicha o'zaro tajriba almashish masalalarini muhokama qildik.

Davra suhbatida zargarlik buyumlarini ishlab chiqarish quvvatlaridan samarali foydalanish, sohani mahalliy sanoatning asosiy drayverlaridan biriga aylantirish hamda ularning savdosini qo'llab-quvvatlash maqsadida uning huquqiy asoslarini yanada takomillashtirish lozimligi ta'kidlanib, bu bo'yicha bir qator taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

"Xalq so'zi".

O'zbekiston — Estoniya:

TIZIMLI ALOQALARNING YANGI BOSQICHI

Yevropa va Markaziy Osiyo xalqlari o'rtasidagi hamkorlik tarixi bir necha asrlarga borib taqaladi. Ayniqsa, qadimiy Buyuk Ipak yo'li aloqalar jadallashishiga xizmat qilgan. Bugun ham mintaqa davlatlarining Yevropa mamlakatlari bilan savdo-iqtisodiy, investitsiyaviy hamkorligi ikki va ko'p tomonlama munosabat doirasida mustahkamlanib bormoqda.

Xususan, O'zbekiston — Estoniya o'rtasida o'zaro manfaatli hamkorlik so'nggi yillarda kengaymoqda, siyosiy, savdo-iqtisodiy, sarmoyaviy, texnologik, ilmiy-madaniy-gumanitar aloqalar rivojlanayotir. Ayniqsa, ikki mamlakat tadbirkorlari o'rtasida biznes-seminarlar va kooperatsiya birjalari tashkil etilishi asnosida ta'lim, IT, transport va logistika, ishlab chiqarish, mashinasozlik, port xizmatlari, sanoat va iqtisodiyotning turli tarmoqlaridagi hamkorlik jadal o'sib bormoqda.

Nuqtai nazar

Ikki mamlakat hamkorligiga nigoh

Ma'lumot o'rnida aytish joiz, Boltiq dengizi bo'yida joylashgan, poytaxti Tallin shahri bo'lgan Estoniya Respublikasi 1,3 million aholiga ega, bu esa ichki bozorning kichikligini ifodalaydi. Shuning uchun tovar va xizmatlar eksporti Estoniya yalpi ichki mahsulotining deyarli 80 foizini tashkil etadi. Sanoat sektori jami eksportning 70 foiziga teng.

Estoniyada ishlab chiqarilgan mahsulotlarning qariyb 80 foizi Yevropaga jo'natiladi. Asosiy eksport hamkorlari — Finlyandiya, Shvetsiya, Latviya, Germaniya va AQSH.

Estoniyaning eng yirik eksporti elektr jihozlari (jumladan, yuqori texnologiyali), mineral mahsulotlar, yog'och va yog'och mahsulotlari, mashinalar va mexanik qurilmalardir. Eng yirik xizmatlar eksportiga transport va ombor, axborot va aloqa xizmatlari kiradi.

O'zbekiston — Estoniya o'rtasida o'zaro eksport hajmi oshib bormoqda. 2022-yilda Estoniyaning O'zbekistonga eksport qilgan asosiy tovarlari temir va temir yo'l mahsulotlari (12,7 mln. dollar), yirik qurilish mashinalari (8,83 mln. dollar) va yuk mashinalari (7,06 mln. dollar) bo'ldi. So'nggi 27 yil ichida Estoniyaning O'zbekistonga eksporti yillik sur'ati 11,3 foizga oshdi, ya'ni 1995-yildagi 5,24 mln. dollardan 2022-yilda 94,3 mln. dollarga yetdi.

O'zbekiston Estoniyaga 26,7 mln. AQSH dollarilik mahsulot eksport qildi. Bular — molibden (7,64 mln. dollar), ko'mir moyi (6,68 mln. dollar) va qayta ishlangan neft (4,63 mln. dollar). So'nggi 27 yil ichida O'zbekistonning Estoniyaga eksporti yillik 3,75 foizga o'sdi, ya'ni 1995-yildagi 9,9 mln. dollardan 2022-yilda 26,7 mln. dollarga yetdi.

2023-yilning mart oyida ilk bor ikki mamlakat ta'lim, IT, logistika, ishlab chiqarish va distribyutorlik sohalari vakillari ishtirokida O'zbekiston — Estoniya biznes forumi tashkil etildi. Ushbu forum mazkur yo'nalishlarda keng hamkorlikka asos yaratdi.

Sa'y-harakatlar birlashsa, istiqbolli loyihalar quloch yoyadi

Shu yil 14-mart kuni Estoniya ishbilarmonlar delegatsiyasi yurtimizga tashrif buyurdi. Poytaxtimizdagi Xalqaro Nordik universitetida Estoniya Tashqi ishlar vazirligi va Savdo-sanoat palatasi ko'magida O'zbekiston — Estoniya xalqaro biznes forumi uyushtirildi. Ushbu biznes forum ishbilarmon doiralar va tadbirkorlar o'rtasidagi hamkorlikning uzviy davomi bo'ldi, desak, mubolag'a emas. U yangi global sharoitda har ikki mamlakat biznes egalarini kelajak maqsadlar yo'lida birlashtirishga xizmat qildi.

Forumda ikki davlat vazirlik va idoralari, shuningdek, mamlakatimiz biznes vakillari, Estoniyaning yetakchi ishlab chiqaruvchilari, xususan, "Elvarem OU CNC", "Good Staff Solution OU", "Numero Advertising OU", "PROisolatsioon OU", "Osauhing Renecta Properties", "URETEK Baltic OU", "Betafish OU", "AS Morrision Invest" va "Creafin Forward OU" va "Group Logistics OU" kabi kompaniyalar rahbarlari ishtirok etdi.

Anjumanning asosiy maqsadi har ikki mamlakat o'rtasida savdo-iqtisodiy hamkorlikni kengaytirish, qo'shma loyihalarni ilgari surish, tadbirkorlikning turli sohalarida Estoniyaning ilg'or tajribasini yurtimizga olib kirish bo'yicha sa'y-harakatlarni birlashtirishga qaratildi. Har ikki davlatda ishbilarmonlar uchun namunali startap muhitini yaratish, o'zaro tajriba almashish, Estoniyaning, ayniqsa, dunyodagi eng ilg'or raqamli infratuzilmalar qurish tajribasini o'rganish borasida muhim qadamlar qo'yildi.

Rasmiy doiralar, biznes va ishbilarmon vakillar tomonidan savdo-iqtisodiy, import-eksport va moliyaviy hamkorlikning bugungi holati va istiqboli muhokama qilindi. Har ikki mamlakat kompaniyalarining iqtisodiy munosabatlarini kengaytirish xususida so'z bordi.

— So'nggi yillarda Estoniya va O'zbekiston o'rtasidagi munosabatlarda ijobiy tendensiya kuzatilayotganini ta'kidlash joiz. Iqtisodiyot va ta'lim sohalaridagi aloqalar sezilarli darajada faollashdi, — deydi Estoniya Respublikasining O'zbekistondagi Favqulodda va muxtor elchisi Toomas Tirs. — Ushbu forum nafaqat iqtisodiy imkoniyatlar va sarmoyaviy salohiyat haqida ma'lumot almashish, balki o'qitish va ta'lim sohalaridagi tajribalar bilan o'rtoqlashish borasida hamkorlikka asos bo'ldi. Kelgusida ikki tomonlama savdo-iqtisodiy va sarmoyaviy hamkorlik, ishbilarmonlik aloqalarini yanada mustahkamlashning yangi yo'nalishlari belgilab olindi.

Darhaqiqat, Estoniya ishbilarmonlari bilan o'zaro muloqot tadbirkorlarimizga Sharqiy Yevropa kompaniyalarining umumiy resurslari va tajribasidan foydalangan holda biznesni kengaytirish uchun yangi imkoniyat va yangi bozorlar sari yo'l ochadi. Biznes yuritishning o'ziga xos jihatlari bo'yicha maslahatlar olish, kelgusida innovatsion iqtisodiyot borasida integratsiyaga erishish, texnologik hamkorlar topish, xalqaro bozorlar sari faoliyatni kengaytirishda poydevor bo'ladi.

Biznes forumi doirasidagi ochiq muhokamalar, "B2B" muzokaralari yangi imkoniyatlar dunyosini ochdi, deyish mumkin. Delegatlarning o'zaro hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan taqdimotlari, takliflari tinglandi.

Masalan, "URETEK Baltic OU" geotexnik muhandislik kompaniyasi boshqaruv kengashi a'zosi Roman Reyner-Latoshev ilg'or tajribalar haqida so'z yuritar ekan, tuzilma va infratuzilmalar uchun tejamkor yechimlar yaratish, potensial hamkorlar bilan mahalliy geotexnika bo'limini tashkil etish taklifini ilgari surdi.

"PROisolatsioon OU" qurilish materiallari hamda loyihalar sotishga ixtisoslashtirilgan kompaniya asoschisi va bosh direktori Alar Kalmus o'z faoliyati misolida taqdimot o'tkazdi. O'zbekistonda ushbu tizimga olib kirishi mumkin bo'lgan yangi texnologiyalar xususida ma'lumotlar berdi.

"Osauhing Renecta Properties" kompaniyasi boshqaruv kengashi a'zosi Maksim Abeikov og'ir sanoat tovarlari, yuklar savdosi va Estoniya portlari orqali yuklar tashish, import va eksportga ko'maklashish bo'yicha o'z xizmatlarini taklif etdi.

"Numero Advertising OU" ixtisoslashgan reklama agentligi bosh direktori Vladimir Pomukchinskiy o'z taqdimotida Yevropa va Osiyo bozorlari o'rtasida hamkorlarni bog'lovchi, brendlar strategiyalari uchun PR va raqamli monetizatsiya masalalariga to'xtaldi.

"O`zbekiston — Estoniya o`rtasida o`zaro eksport hajmi oshib bormoqda. 2022-yilda Estoniyaning O`zbekistonga eksport qilgan asosiy tovarlari temir va temir yo`l mahsulotlari (12,7 mln. dollar), yirik qurilish mashinalari (8,83 mln. dollar) va yuk mashinalari (7,06 mln. dollar) bo`ldi. So`nggi 27 yil ichida Estoniyaning O`zbekistonga e ksporti yillik sur'ati 11,3 foizga oshdi, ya'ni 1995-yildagi 5,24 mln. dollardan 2022-yilda 94,3 mln. dollarga yetdi."

Shuningdek, "Creafin Forward OU" vakili forum ishtirokchilarining e'tiborini Yevropa va MDO' davlatlari o'rtasida yuqori sifatli avtomobil transporti, Yevropa va Boltiqbo'yi mamlakatlari bo'ylab import va eksport zanjiri ta'minoti yechimlari bilan bog'liq xizmatlarga qaratdi.

Forum doirasida bo'lib o'tgan "B2B" shaklidagi muzokaralarda hamkorlikda xorijiy tajribalar va texnologiyalarga asoslangan qo'shma savdo obyektlarini yaratish, iqtisodiy sohalarda yuqori malakali kadrlar almashish kabi qator yo'nalishlarda kooperatsiya aloqalarini o'rnatish imkoniyatlari ko'rib chiqildi.

Xususan, Estoniyaning elektron biznes reestri rasmiy portali —"Good Staff Solution OU" direktori Vadim Rakitin Estoniyada ro'yxatdan o'tgan barcha yuridik shaxslarning ma'lumotlarini yagona muhitda birlashtiruvchi portal haqida ma'lumot berdi va o'zbekistonlik ish beruvchilar bilan hamkorlikka tayyorligini ma'lum qildi. Portal orqali elektron tadbirkorlik reestrida tez va qulay tarzda ro'yxatdan o'tkazish, ish beruvchilar bilan hamkorlikni kengaytirish masalalariga to'xtaldi.

Mamlakatimiz Kambag'allikni qisqartirish va bandlik vazirligi mas'ul xodimi Abdulaziz Hakimov xorijiy ishbilarmonlarni O'zbekistonning mehnat resurslari salohiyati, umumiy demografik tendensiyalar, xavfsiz, tartibli va qonuniy mehnat migratsiyasi tizimi bosqichlari va boshqa statistik ma'lumotlar bilan tanishtirdi.

"Elvarem OU CNC" bosh direktori Nikita Soroka mashinasozlik, metall konstruksiyalar va mexanik ishlov berish xizmatlarini taklif etdi. Xullas, har ikki davlat ishbilarmon doiralari istiqbolli loyihalar bo'yicha hamkorlikka kelishdi.

Elektron hukumatni joriy etishda dunyoda yetakchi

— Dunyo Boltiqbo'yi mintaqasini uchta alohida davlat sifatida emas, balki bir butun sifatida ko'rishi joizdir. Kompaniyalarimizning nafaqat Estoniyada, balki Latviya va Litvada ham muvaffaqiyatli rivojlana oladigan ko'plab tarmoqlari mavjud. Shuning uchun ma'lumot olish va tajriba almashish mumkin bo'lgan bunday forumlar o'sish va rivojlanish uchun juda foydali, — deydi Estoniya Savdo-sanoat palatasi hududiy boshqarmasi boshlig'i Margus Ilmjarv. — Estoniya okruglarida energetika, metallga ishlov berish, to'qimachilik sanoati, logistika kabi boshqa biznes sohalari jamlangan. Hududiy joylashuvimiz Estoniyaning o'zida va Yevropa Ittifoqining boshqa mamlakatlarida biznes uchun keng imkoniyatlar ochadi. Yaqin atrofdagi Boltiq dengizi Sharq va G'arb o'rtasidagi savdo uchun yaxshi transport aloqalarini ta'minlaydi.

E'tirof etish joiz, Estoniya elektron hukumatni joriy qilish va rivojlantirish bo'yicha Yevropa hamda dunyodagi yetakchi davlatlardan biri hisoblanadi. Aholiga ko'rsatiladigan davlat xizmatlari soni 600 dan ortiq, tadbirkorlarga ko'rsatiladigan davlat xizmatlari soni esa 2400 dan ko'pdir. Shuningdek, Estoniya korrupsiyaga qarshi kurashish siyosatining o'ziga xos tajribasi bilan dunyoda eng xavfsiz davlatlardan biri hisoblanadi. Xorijiy tadbirkorlar va mutaxassislarga startap-vizalar berish dasturlarining amaldaligi ham ushbu mamlakat ishbilarmon doiralari bilan hamkorlik uchun yaxshi imkoniyatdir.

Ta'lim, o'qitish sohalariga nazar solsak, shuni ham qayd etish joizki, 2022-yilda Xalqaro talabalarni baholash dasturi — "PISA" testi natijalari estoniyalik o'quvchilarning kelajakni shakllantirish qobiliyatiga ishonchini namoyon eta oluvchi ilg'or yoshlar bo'lib ulg'ayayotganini ko'rsatdi. 15 yoshli o'quvchilarning matematika va tabiiy fanlar bo'yicha bilim va ko'nikmalari o'rganilganda, ular o'z aql-zakovati va qobiliyatini yaxshilash yo'lida kuchli motivatsiyaga egaligi ayon bo'ldi.

Estoniya maktab, kasb-hunar ta'limi va oliy ta'lim tizimlari sifati, moslashuvchanligi va zamonaviy sanoat ehtiyojlariga mosligi bilan ajralib turadi. Shuningdek, "PISA" natijalariga ko'ra, Estoniya aholisi jon boshiga eng ko'p startaplar to'g'ri kelgan va startap-mamlakat sifatidagi ko'rsatkichlari yuqoriligi bilan e'tirof etilgan.

Estoniya ta'lim vazirining e'tiroficha, "raqamlashtirish hech qachon o'z-o'zidan tugamaydi". Shu bois Estoniya ta'lim texnologiyalari dunyoni zabt etmoqda. Mamlakat dasturchilari talabalarga sun'iy intellektni o'rgatishga puxta tayyorlanmoqda. Estoniya bu borada eng yaxshi amaliyotlar, IT-xizmat provayderlari va hukumat ekspertlariga ega.

Muvaffaqiyat sari yo'l maktabdan boshlanadi

Estoniyada immigratsion va noimmigratsion talabalar o'rtasidagi o'rtacha muvaffaqiyat farqi immigratsion talabalar foydasiga 25 ballni tashkil etadi. "PISA" maxsus nashrining ma'lumotlariga ko'ra, Estoniyada barcha ma'lumotlar belgilangan sifat standartlariga javob beradi va hisobot berish uchun mos deb topildi. Talabalarning 40 foizi (eng katta ulush) ijtimoiy-iqtisodiy miqyosda yuqori xalqaro kvintilda edi, ya'ni ular 2022-yilda "PISA" testini topshirgan eng afzal talabalar qatoriga kirgan. Ularning matematikadan o'rtacha bali 544 ni tashkil etdi. Bu — o'xshash ijtimoiy-iqtisodiy maqomga ega bo'lgan talabalar uchun eng yuqori ko'rsatkichlardan biri.

Estoniyada ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan ustun bo'lgan talabalar matematikadan kam ta'minlangan o'quvchilardan 81 ballga (25 foiz) o'zib ketdi. Bu OYECD (Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti) mamlakatlaridagi ikki guruh o'rtasidagi o'rtacha farqdan (93 ball) kamroq.

2012 va 2022-yillar oralig'ida Estoniyada ijtimoiy-iqtisodiy maqomga ega bo'lgan o'quvchilarning eng yuqori va quyi 25 foizi o'rtasidagi matematika yutuqlari orasidagi farq oshdi, OYECD mamlakatlari o'rtasidagi o'rtacha tafovut barqaror bo'lib qoldi. Mamlakatdagi o'quvchilarning taxminan 13 foizi matematikadan yaxshiroq natija ko'rsatdi, ya'ni ular "PISA" matematika imtihonida 5 yoki 6 darajaga erishdi (OYECD bo'yicha o'rtacha 9 foiz). "PISA-2022" da qatnashgan 81 mamlakat va iqtisodlarning faqat 16 tasida o'quvchilarning 10 foizidan ortig'i 5 yoki 6 darajaga erishgan.

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, elektron hukumat bo'yicha dunyo reytingida yetakchi bo'lib turgan Estoniyaning ta'lim, tadbirkorlik va biznes sohalari vakillari bilan o'zaro manfaatli aloqalar o'rnatish yurtimizda belgilangan marralarga erishishni tezlashtirishda qo'l kelishi, shubhasiz. Shu ma'noda, Xalqaro Nordik universitetida o'tkazilgan biznes forumi doirasida olingan tajribalardan O'zbekistonda ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishga qaratilgan chora-tadbirlarni yanada jonlantirishda unumli foydalanish maqsadga muvofiq. Ishonamizki, yaqin yillarda ikki mamlakat munosabati jadal rivojlanib, yuqori pog'onaga ko'tariladi.

Sherzod MUSTAFOQULOV,
Xalqaro Nordik universiteti rektori, professor.

Bardavom qadriyatlar

Ko'chatlarga ko'chayotgan umr

Qachonki, o'zim tug'ilib o'sgan qadrdon qishlog'imga borsam Mirza buvaning uyi yonidagi do'kon oldidan o'tayotganimda bir-ikki kishi o'zaro nimanidir bahslashayotgan, chollar oftobshuvoqda ko'k choy ichib gurunglashayotgan bo'lardi. Bu safar negadir hech kimni uchratmadim. Axir mening kelganimni eng avval shu kishilar ko'rardi va bu xabar yashin tezligida qishloqqa tarqar edi. Biroz hayron o'laroq, velosipedda qayoqqadir shoshayotgan Majid jarchidan buning boisini so'radim.

— Nima balo, qishloq odamlari ko'chib ketishganmi, hech kim ko'rinmaydi?

— Iya, hali eshitmadingizmi, bog' yaratilyapti, hamma o'sha yoqda.

— Qanaqa bog'? — gapga tutaman jarchini.

— Aka, shu adashmasam, Norqul buvaning bog'i bo'lsa kerak. Otaxon 80 yoshga kirdi, 80 tup nihol ekyapti, men ham boray yordamga. Aytmoqchi ertaga Norqul buva osh ham beryapti, bugun ish, ertaga osh!

Ey, otasi tushmagur, juda ajoyib odam-da Norqul buva. Doim elni yaxshi ishlarga undab yuradi. Shunday nuroniylar ortidan odamlar ergashadi-da! Abu Muin Nasafiy ziyoratgohi tomon borar ekanman, ariq bo'yida, yo'l chetida ekilgan yoshgina nihollarga ko'zim tushdi. Odamlar yurtning gullab-yashnashi o'z uyidan, hovlisidan boshlanishini yaxshi biladi. Keksalar tabarruk yoshga yetganiga, yosh oilalar tug'ilgan farzandiga atab ko'chat ekishdek ezgu qadriyat bugun yana bardavom bo'lib borayotganidan suyundim...

Nurmat, Do'st bobo, Bozor bobo...

Hozirgiday yodimda, bobom rahmatli 3-4 tup ko'chat ko'tarib keldi va uni hovlimizga ekdik. Bobom ko'chatlarga qarab, "Mana buning nomi Nurmat" dedi. Biz hayron bo'ldik. "Shu daraxtni Nurmat deb ataymiz, ko'chatni u bergan" dedi bobom. Keyin "Bunisining nomi Do'st bobo, unisini esa mening nomimga Bozor deb qo'yamiz" deb kulimsiradi.

Bu daraxtlar ulg'ayib, meva tugdi, lekin bobom mevasidan totmadi. Daraxtlar esa hozir ham savlat to'kib turibdi. Men esa farzandlarimga doim u daraxtlarning nomini eslataman: Nurmat, Do'st bobo, Bozor bobo...

Yaqinda nabiram bir dona olma ko'chatini olib keldi. Bozordan sotib olibdi.

— Buni qayerga ekamiz bobo? — dedi.

— Ko'chadagi ariq bo'yiga eka qol, — dedim unga.

— Ammo aytib qo'yay bobojon, bu daraxtning nomi Abdulloh bo'ladi, — dedi nabiram.

Men uni mahkam bag'rimga bosar ekanman, oilaviy qadriyatlar bardavom ekanidan ko'nglim tog' yanglig' yuksaldi...

Onam ekkan rayhon

Toshkent shahridagi "Qo'yliq-1" dahasiga qishloqdan yaqinda ko'chib kelgan qo'shnimiz Nigoraxon ko'p qavatli uy yo'lagiga rayhon ekib, eridan tanbeh eshitdi.

— Tushunmayman seni, qanaqa xotinsan? Ko'p qavatli uyda yashasak, hech kimdan so'ramasdan, yo'lak chetiga rayhon ekibsan, kim senga ruxsat berdi? Axir bu yer Toshkent, qishloqdagidek istagan ishingni qila olmaysan. Ichkarida bolangga qarab o'tirsang bo'lmaydimi?

Nigora yerga qarab, yuzi duv qizardi. Xuddi gunoh ish qilib qo'yganday o'ng'aysizlandi, keyin eriga yalingansimon shunday dedi:

— Dadajonisi, bilasiz, rahmatli qaynonam hovlini to'ldirib rayhon ekardi. Uning xushbo'y hidi boshqa mahallalarga ham taralib turardi. Onajon aytardiki, hovlingga rayhon eksang, farishtalar uchib keladi. Rayhon hidi ufurib turgan xonadondan balo-qazo qochadi, inson ruhiyatini ko'taradi, nafas yo'llarini tozalaydi. Juda farishtali ayol edi-da, rahmatli. U ekkan rayhonlardan olib qo'ygan urug' bor edi, shuni katta yo'l chetiga sepib suv qo'ydim, nima qipti shunga?

Rasuljon bir xotiniga, bir uning qo'lidagi belkurakka qarab:

— Xotin, shu qo'shnilar ustimizdan kulmasin, deyman-da, yana shaharni qishloq deb o'ylab allambalolarni ekib yurishibdi demasin...

Oradan bir necha kun o'tgandan so'ng, Nigora ko'chadan chopqillab kelib, eridan suyunchi so'radi. Rasuljon hang-mang bo'lib, xotiniga qaradi. Uning yuz-ko'zida quvonch o'ynar, qandaydir xushxabarni aytishga chog'lanardi.

— Bilasizmi dadajonisi, men ekkan rayhonlar unib chiqibdi!

Rasuljon pastga tushib, jimirlab, nish urgan niholchalarni ko'rib dili yayradi. Uni qo'llari bilan silab, ko'ziga surtdi: onam ekkan rayhonning urug'i shaharda barg yozyapti, deb ich-ichidan quvondi...

Tunov kuni yo'ldan o'tayotganimda, Nigoraxon Rasuljon bilan birga o'sha rayhon ekilgan yerning chetiga mevali daraxt ko'chati o'tqazishayotganini ko'rib qoldim. "Hormang, bor bo'ling" qilganimizdan so'ng Rasuljon gap boshladi:

— Bu ko'chat vodiydan keltirilgan, qantak o'rik, bobom berib yuboribdi. Nasib etsa, bu nihol Toshkentda yaproq yozsa, meva tugsa, o'tgan-qaytgan totinadi. Savobi katta, aka, buni.

Faxriddin BOZOROV
("Xalq so'zi").

DILBULOQNING DILTORTAR TAROVATI

Qut-baraka — hamjihatlikda

Salkam 8 ming nafar aholi istiqomat qilayotgan Dilbuloqqa qadam qo'ygan kishi e'tiborini dastavval shinam yo'llar, ozodalik, saranjom-sarishtalik tortadi.

Mahalla arkasi, munchoqdek tizilgan savdo, xizmat ko'rsatish shoxobchalari, mo'jaz bozor, sokin oqayotgan Salar anhori, yon-atrofdagi yashillik — bularning barchasi go'shaga o'zgacha ko'rk bag'ishlab turibdi. Sal narida — Salar bo'yida esa fuqarolar yig'inining zamonaviy ma'muriy binosi qad rostlagan. Xodimlar va u yoki bu masalada keluvchilar uchun ko'rsa havas qilgulik sharoitlar yaratilgan. Binoda kutubxona va unda jadidlar xotirasiga bag'ishlangan burchak ham mavjud.

— Hududimizdagi o'zgarishlarni ko'rib, ochig'i, dil yayraydi, — deydi mahalla fuqarolar yig'ini raisi Mirzatilla Mirzarayimov. — Faoliyatimizning "yettilik" asosida yo'lga qo'yilishi odamlar ko'ngliga yo'l topishimizda, ularni o'ylantirayotgan masalalar yechimida qo'l kelyapti. Xalqimiz "Qut-baraka — hamjihatlikda", deya bejiz aytmagan. "Yettilik" mushtni bir yerga qo'yib ishlasa, har qanday muammo shu yerning o'zida hal bo'lar ekan. Asosiysi, mahalladoshlarimiz xursand. "Obod mahalla" dasturi doirasida amalga oshirilgan bunyodkorlik va obodonlashtirish ishlari, yaratilgan qulayliklar hayotimizga yangicha mazmun olib keldi. Ayniqsa, Navro'z ayyomi kunlarida Prezidentimizning mahallamizda bo'lib, ish faoliyatimiz bilan yaqindan tanishishi, odamlar bilan samimiy suhbat qurgani ishonchimizni yanada mustahkamladi. Zimmamizdagi mas'uliyatni oshirdi. Barchamiz hali-hanuz shu uchrashuv taassurotlari og'ushidamiz.

"Sobiq qo'shnim pushaymon bo'lyapti"

— Menga davlatimiz rahbari bilan yuzma-yuz uchrashish baxti nasib etdi, — deydi mehnat faxriysi Mahbuba Ibragimova. — Bu 72 yillik umrim davomidagi eng esda qolarli voqea bo'ldi. Buyog'ini so'rasangiz, ushbu mahallaga 1987-yilda ko'chib kelganmiz. Yaqin-yaqingacha yon-atrof xarob ahvolda edi. Qurilish chiqindilari uyum-uyum bo'lib yotardi. Anhor bo'yini-ku, aytmay qo'ya qolay, qamishzor-u chakalakzorga aylangan, kechqurun yurgani yurak betlamasdi.

Hududimizda "Obod mahalla" dasturi sharofati bilan shunaqangi o'zgarishlar yuz berdiki, aytib ado qilolmaysan, kishi. Aytmoqchi, bir-ikki mahalladoshimiz bu yerdagi shart-sharoitlardan nolib boshqa joyga ko'chib ketgandi. Kuni kecha sobiq qo'shnilardan biri menga atayin qo'ng'iroq qilib, Dilbuloqdagi o'zgarishlardan xabar topgani, mahalladan ko'chib ketganiga pushaymonligini aytdi.

Mahbuba ayaning bu so'zlaridan keyin anhor bo'ylab sayr qilish fikri tug'ildi. Yo'l-yo'lakay yondaftarimizga ayrim ma'lumotlarni qayd etdik. Ma'lum bo'lishicha, Salar atrofida 3,2 kilometr uzunlikda piyodalar yo'lagi, velosipedchilar harakatlanishi uchun maxsus trotuar barpo qilingan. Anhor bo'ylab 1,2 kilometr masofada uzum so'risi tashkil etilgan va 800 tupdan ziyod tok ko'chatlari o'tqazilgan. 4 ming tupdan ziyod daraxt va gul ko'chatlari, tungi chiroqlar, bolalar o'yingohlari, o'rindiqlar, qo'shni Qushbegi mahallasiga tutash Salar bog'i — bularning bari Dilbuloqni diltortar maskanga aylantirdi...

Hamkorlikdagi ish samara beradi

— Odam borki, uyda, ko'chada, jamoat joylarida emin-erkin yurishni, xotirjam, bexavotir yashashni xohlaydi, — deydi mahalla profilaktika inspektori Shuhrat Nuriddinov. — Bilasiz, mahallada ish endilikda soliq inspektori va ijtimoiy soha xodimi ham qo'shilgan holda "yettilik" asosida tashkil etilgan. Bunda har bir xodimning vazifalari belgilab berilgan. Masalan, mening burchim jamoat xavfsizligini ta'minlash, boshqacha aytganda, mahallada xavfsiz muhit yaratishdan iborat. Odatda, oilaviy nizolar, yoshlarning nojo'ya yo'llarga kirishi kabi salbiy holatlarga xonadondagi nosog'lom muhit, ishsizlik sabab bo'ladi. Biz shuni nazarda tutib, fuqarolar bilan to'g'ridan-to'g'ri ishlashni yo'lga qo'yganmiz. Odamlarning o'y-tashvishlarini o'rganib, o'z xulosa va takliflarimizni beryapmiz, mahalla "yettiligi" bilan maslahatlashib, muammolarga yechim topyapmiz.

84 gektar maydondan iborat Dilbuloqda ishning shu yo'sinda tashkil etilishi mahallaning jinoyatdan xoli hududga aylanishi sari yo'l ochmoqda. Agar 2022-yilda 19 ta jinoyat sodir etilib, hudud "qizil" toifaga kiritilgan bo'lsa, o'tgan yilda bu ko'rsatkich 6 taga tushdi. Joriy yilning o'tgan davrida esa mahallada birorta ham jinoyat sodir etilmadi. Mahalla hozir "yashil" toifada. Bunda zamonaviy aloqa vositalari ham katta rol o'ynamoqda.

Gap shundaki, mahallaning asosiy ko'chalari va ko'p qavatli turarjoylarda shahar hokimligi va tadbirkorlar yordami bilan qariyb 400 ta videokamera o'rnatildi. Ular profilaktika inspektori xonasiga integratsiya qilindi. Bu "aqlli" qurilmalar mahallaga kim, qanday mashina kirib kelganidan tortib, ko'p qavatli uylar oldidagi holatgacha — barcha-barchasini real vaqt rejimida yetkazib turibdi.

"Ayollar daftari" men uchun o'tmishda qoldi"

— Pandemiya davrida ishsiz g'olib, qiyinchiliklarga duch keldim, — deydi fuqaro Gulruh Abdujabborova. — Sharoitimizni o'rgangan mahalla mas'ullari meni "ayollar daftari"ga kiritdi. Lekin ko'nglimning bir chetida "o'z biznesimni yo'lga qo'yishim kerak", degan o'y turardi. Niyatimni mahalla raisiga bildirdim. Faollar har tomonlama qo'llab-quvvatlashdi. Mahallaning sobiq binosini menga ajratib berishdi. 2020-yilda 13,5 million so'm miqdoridagi imtiyozli kreditga tikuv mashinalari xarid qildim. Yonimga ikki nafar chevarni olib, bolalarga mo'ljallab buyumlar ishlab chiqaradigan sex faoliyatini yo'lga qo'ydik. Bugun esa baralla aytaman, "ayollar daftari" endi men uchun o'tmishda qoldi.

"ImDi Baby" brendi asosida mahsulotlar ishlab chiqarayotgan yakka tartibdagi tadbirkor ayni damda 16 nafar xotin-qizni ish bilan ta'minlagan. Ular orasida nogironligi bor yoshlarni ham uchratamiz. Bundan tashqari, ishbilarmon ayolning 7-8 nafar kasanachisi ham bor. Oyiga o'rtacha 20 ta katta-kichik buyurtma ado etiladi.

E'tiborlisi, Gulruh qo'lida kasb-hunari bo'lmagan qiz-juvonlar uchun 20 o'ringa mo'ljallangan "Ustoz — shogird" o'quv markazi faoliyatini ham yo'lga qo'ydi. Xullas, yaqin-yaqingacha mahalla ko'magidan umidvor bo'lgan G. Abdujabborova tadbirkorlik ortidan o'ziga tinch, ro'zg'ori but oila bekasiga, dilbuloqlik ishsiz yoshlarning esa ustoziga aylandi.

Ma'lumotlarga ko'ra, asosiy drayveri xizmat ko'rsatish va tikuvchilik bo'lgan mahallada 293 ta tadbirkorlik subyekti mavjud.

Fransiyada ham bozori chaqqon mahsulotlar

"Irodat" — mahalladagi eng yirik korxona. U trikotaj mahsulotlari ishlab chiqarishga ixtisoslashtirilgan. Bu yerda ayni damda 350 nafar ishchi mehnat qilmoqda. Vaholanki, bundan 25 yilcha muqaddam ushbu mas'uliyati cheklangan jamiyatda atigi 35 kishi ishlardi.

— Mahallamizdagi shunday zamonaviy korxonada mehnat qilayotganimdan xursandman, — deydi tikuvchi Dilfuza Soatova. — Biz uchun bu yerda qulay ish sharoitlari yaratilgan. Tushlik bepul, olisdan qatnab ishlovchilar uchun avtobus ajratilgan. Dam olish kunlarida sayohatlar tashkil etiladi. Bu yerda ishlab topayotganimiz yaxshi kunlarimizga buyuryapti. Qizim oliy ma'lumotli, ikki o'g'lim esa institutda tahsil olishmoqda. Mahallamizga kelsak, bu yerdagi yangilanishlar, o'zgarishlarni ko'rib quvonmay bo'larkanmi?! Masalan, anhor bo'yidagi sayilgohga chiqsak, undagi fayz-u tarovatni ko'rib charchoqni ham unutamiz. Men hayotidan mamnun ayollarning biri ekanimga shukronalar aytaman.

Korxona menejeri Dinara Valiyevaning bildirishicha, Dilbuloqda "Irodat" brendi asosida ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarni nafaqat qo'shni davlatlar, hatto olis Fransiyada ham yaxshi bilishadi.

— O'tgan yili buyurtma asosida Yevropaning mahalliy iqlimiga mos nimchalar va bosh kiyimlar tayyorlab Fransiyaga jo'natdik, — deydi u. — Hozir ham ko'plab buyurtmalar tushmoqda. Ko'rib turganingizdek tikuvchilarimizning qo'li qo'liga tegmaydi. Umuman, mahsulotimiz oltita davlatga eksport qilinmoqda. Yutuqlarimiz zamirida davlatimiz tomonidan yurtimizda qulay sarmoyaviy muhit yaratilgani, inson qadr-u qimmati ulug'lanayotgani yotibdi, albatta.

Korxona Xitoy texnologiyasi asosida jihozlangan. U xorijda ishlab chiqarilgan tikuv mashinalari dileri ham sanaladi. Toshkent shahri hamda viloyatlarda "Irodat"ning jami 26 ta firma do'koni bor.

Ilg'or tajribalar — taraqqiyot yo'lining lokomotivi

— Hali oldinda ishlarimiz ko'p, — deydi mahalla raisi M. Mirzarayimov. — Xususan, kambag'allikni

qisqartirish, ishsiz fuqarolarning bandligini ta'minlashimiz zarur. Bu borada ma'lum bir tajribaga egamiz. Masalan, hududimizda "Kommunal bilding servis" kompaniyasi tomonidan o'ndan ziyod savdo, xizmat ko'rsatish shoxobchalari barpo etilib, o'ttiz chog'li kishining bandligi ta'minlandi. "Grant kapital" qurilish kompaniyasi tomonidan ham shu kabi ishlar amalga oshirildi. Kambag'allikka barham berish, aholi daromadini oshirish masalalarida bizga Sayxunobod tajribasi qo'l kelyapti.

Raisning aytishicha, mahallada 39 ta kambag'al oila bor, ishsiz fuqarolar esa 44 nafar. Mahallaga biriktirilgan bank rahbariyati bilan hamkorlikda ishlab chiqilgan biznes-rejaga muvofiq, joriy yil davomida "Oilaviy tadbirkorlik", "Biznesga birinchi qadam" singari dasturlar hayotga tatbiq etiladi.

Aniqroq aytganda, 8 nafar fuqaro IT sohasiga o'qitilib, ish bilan ta'minlanadi. 13 oilaga subsidiya hisobiga tikuv mashinalari berilib, o'zini o'zi band qilgan shaxs sifatida ro'yxatga olinadi. Besh kishi imtiyozli kredit ajratish orqali tadbirkorlikka jalb qilinadi. Shuningdek, "Asakabank" AJ ko'magida mehnatga layoqatli 18 nafar fuqaroning bandligi ta'minlanadi. Bu orqali har bir oilaning jon boshiga oylik daromadi 2 million so'mdan kam bo'lmasligiga erishiladi.

...Aytmoqchi, Dilbuloqdan qaytayotib, pir-u badavlat insonlardan biri Fazliddin Jamolov bilan ro'baro' kelib qoldik. Uzoq yillar davomida yosh avlodga ta'lim-tarbiya bergan, mahalla tizimida ishlagan 75 yoshli otaxon Umra ziyoratiga yo'l olayotganini aytib, "Zamonimiz tinch, Yurtboshimiz omon bo'lsin. Shunday obod mahallalarda umrguzaronlik qilish barchaga nasib etsin", deya duoga qo'l ochdi.

Muqaddas Ramazon oyidagi duolar, albatta, ijobat bo'lajak!

> *Hududimizda "Obod mahalla" dasturi sharofati bilan shunaqangi o'zgarishlar yuz berdiki, aytib ado qilolmaysan, kishi. Aytmoqchi, bir-ikki mahalladoshimiz bu yerdagi shart-sharoitlardan nolib boshqa joyga ko'chib ketgandi. Kuni kecha sobiq qo'shnilardan biri menga atayin qo'ng'iroq qilib, Dilbuloqdagi o'zgarishlardan xabar topgani, mahalladan ko'chib ketganiga pushaymonligini aytdi.*

Istam IBROHIMOV ("Xalq so'zi").

Hasan PAYDOYEV olgan suratlar.

Maktab o'quvchisi minitraktor ishlab chiqarish uchun patent oldi

Namangan viloyatining Kosonsoy tumanidagi Jar mahallasida yashovchi Muhammadsodiq Abduxalilov bolalikdan texnika ishqibozi.

54-maktabning 10-sinfida tahsil olayotgan yosh yigit bundan to'rt yil avval issiqxona va tomorqalarda foydalanishga mo'ljallangan ixcham traktor ixtiro qilgandi. Oradan o'tgan vaqt ichida uni sinovdan o'tkazib, yanada takomillashtirdi.

Ixtiro

Fermer xo'jaliklari, bog' va tokzorlar hamda tomorqa egalari uchun ma'qul tushib qolgan minitraktor anchagina tejamkor — 2 gektar yerga ishlov berish uchun bor-yo'g'i 5 litr yonilg'i sarflaydi. Kerakli uskunalarni o'rnatib, zarur agrotexnik tadbirni amalga oshirish, masalan, yerni shudgorlash, chopish, tekislash, ekin qator oralarini yumshatish mumkin.

Loyiha 94 million so'm miqdoridagi mablag' bilan moliyalashtirildi. Muhammadsodiq shundan keyin otasi bilan birga 40 ta minitraktorni yig'ib, sotuvga chiqardi. Uning asosiy qismini mahalladoshlari xarid qilishdi.

E'tiborlisi, yosh ixtirochi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Yoshlar akademiyasi tomonidan o'tkazilgan "Bo'lajak olim" tanlovida o'zining "Qishloq xo'jaligi ekinlari uchun agrotexnik ishlov berish mashinasining sanoat namunasini ishlab chiqish" startap loyihasi bilan g'olib chiqib, akademiya a'zoligiga qabul qilindi.

— Ayni paytda buyurtmalarni bajarish barobarida izlanishni davom ettiryapman, — deydi M. Abduxalilov. — Yaqin vaqt ichida obodonlashtirish ishlarida foydalaniladigan yangi texnika vositasining sinov namunasini oxiriga yetkazaman. U kuzgi xazonlarni yig'ishga mo'ljallangan bo'lib, soha ishchilari mehnatini yengillatish imkonini beradi.

Innovator o'quvchi ustaxonadagi ishlarga andarmon bo'lib, bilim olishni tashlab qo'ygani yo'q. Barcha fanlarni, ayniqsa, fizika va matematikani astoydil o'zlashtiryapti. Niyati — maktabni tamomlagach, mashinasozlik yo'nalishida tahsil olish. Bu kelgusida odamlar og'irini yengil qiladigan zamonaviy texnika vositalari, xususan, "aqlli" robotlarni yaratishiga eshik ochadi.

Qudratilla NAJMIDDINOV ("Xalq so'zi").

Xalq so'zi
Narodnoe slovo

MUASSISLAR:
O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi Kengashi
O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati Kengashi

Bosh muharrir O'tkir RAHMAT

2020-yil 25-martda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida 0001-raqam bilan ro'yxatga olingan. Nashr indeksi — 229. Buyurtma G 142.15 736 nusxada bosildi. Hajmi — 2 taboq. Ofset usulida bosilgan. Qog'oz bichimi A-2. Bahosi kelishilgan narxda.

Gazetamiz haqidagi ma'lumotlarni yuklab olish uchun QR-kodini telefoningiz orqali skaner qiling.

TELEFONLAR:
Devonxona 71-259-74-51; kotibiyat 71-259-74-53; e'lonlar 71-259-74-55.

ISSN 2010-8788

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar.

Gazeta tahririyat kompyuter markazida terildi hamda operator A. Ismailov tomonidan sahifalandi.

Gazetaning poligrafik jihatdan sifatli chop etilishiga "Sharq" nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi mas'ul. Bosmaxona telefoni: 71-233-11-07.

MANZILIMIZ:
100066,
Toshkent shahri,
Islom Karimov ko'chasi, 55-uy.
Navbatchi muharrir I. Ibrohimov.
Musahhih S. Islomov.

"Sharq" nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi. Korxona manzili:
Buyuk Turon ko'chasi, 41. O'zA yakuni — 21.49 Topshirildi — 00.00 1 2 3 4 5 6